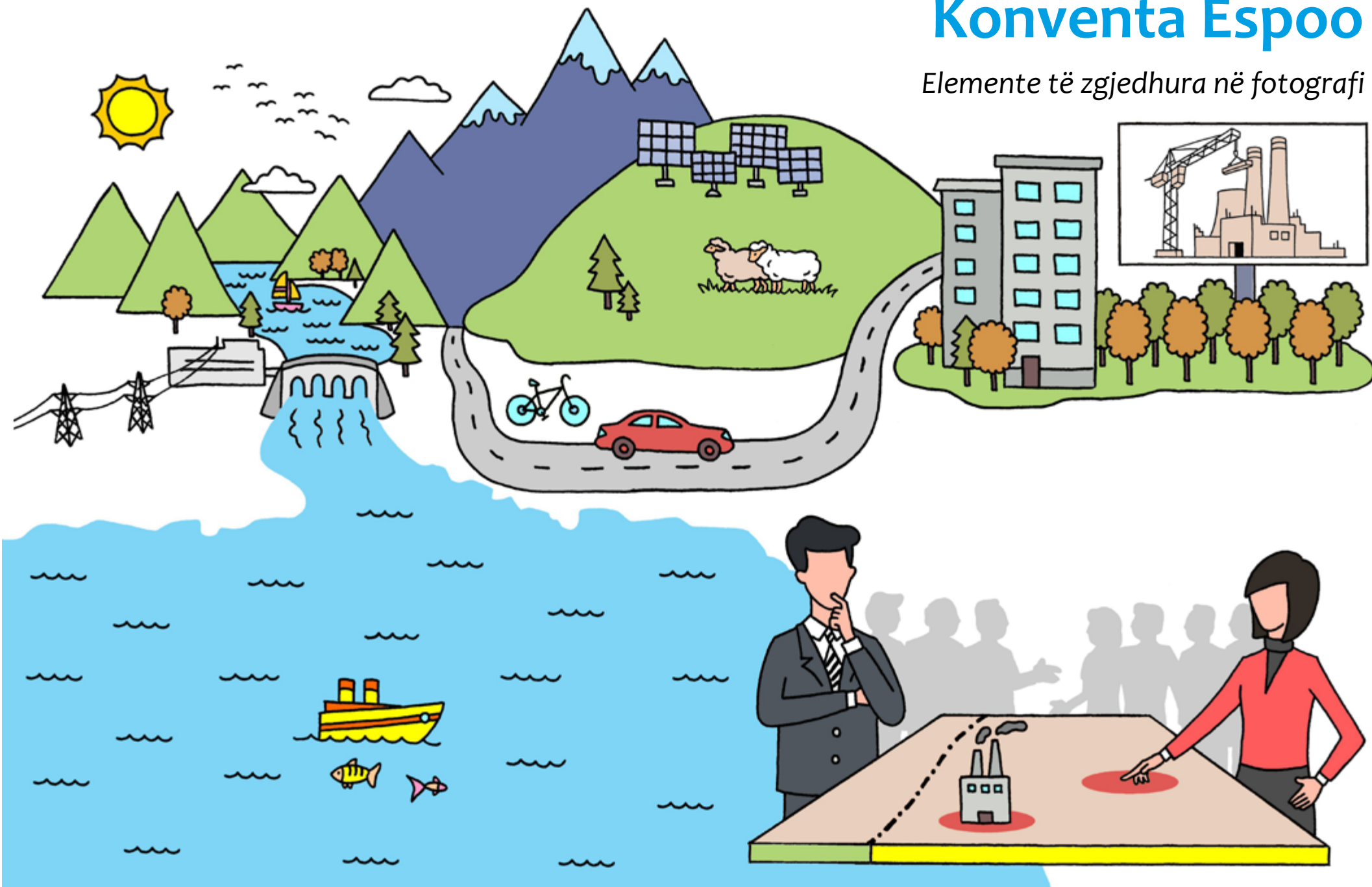


Konventa e UNECE-së për vlerësimin e ndikimit në mjedis në kontekst ndërkufitar

Konventa Espoo

Elemente të zgjedhura në fotografi





Organization for Security and
Co-operation in Europe



Pikëpamjet e shprehura në këtë dokument janë të autorëve dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht pikëpamjet e OSBE-së dhe UNECE-së. Prezantimi i materialit në këtë publikim është e thjeshtuar dhe është shumë selektiv dhe nuk zëvendëson në asnjë mënyrë tekstet e Konventës, Protokollit apo ndonjë dokument udhëzues zyrtar.

Përgatitur nga Rrjeti mjedisor Zoi me kontribute nga OSBE dhe Sekretariati i Konventës Espoo të UNECE.

Koncepti: Viktor Novikov

Punimi: Ruslan Valitov

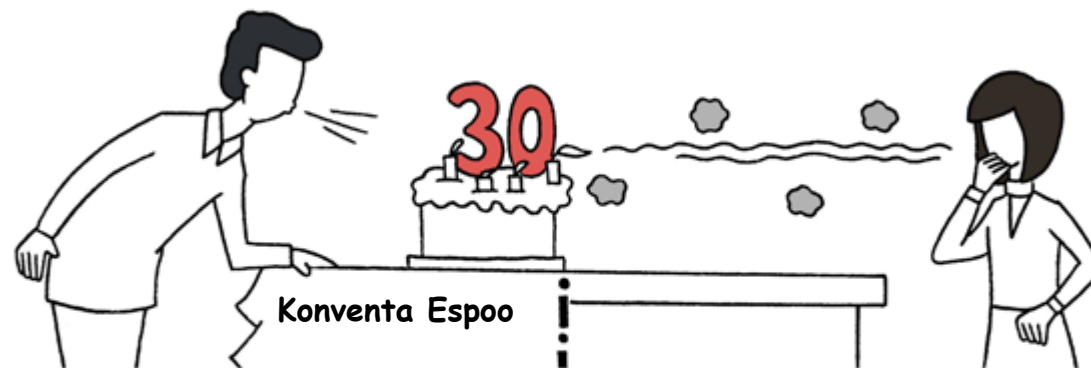
Faqosja: Jaroslav Tartykov



Përmbajtja



Konventa Espoo e UNECE dhe Protokollin për vlerësimin strategjik mjedisor (VSM)	5
Konventa Espoo e UNECE-së përcakton një procedurë të qartë për vlerësimin e ndikimit në mjedis (VNM) në një kontekst ndërkufitar	6
Konventa zbatohet kur opsionet janë ende të hapura për diskutim	7
Në mungesë të njoftimit... ..	8
Disa metoda për shpërndarjen e informacioneve në lidhje me projektin dhe konsultimin me autoritetet dhe publikun e palës së prekur	9
Parimet bazë	10
Aktivitete të zgjedhura që i nënshtrohen konventës	12
Ndikimet mjedisore të përzgjedhura dhe faktorët që duhet të merren parasysh në vlerësimin e ndikimit në mjedis (VNM)	15
Konventa siguron shqyrtimin e alternativave dhe përzgjedhjen e masave më të përshtatshme zbutëse	16
Formularët dhe formatet e bashkëpunimit	18
Situata të veçanta: Komisioni i zbatimit dhe zgjidhja e mosmarrëveshjeve	19
Një shembull i praktikës së mirë	20
Planet, programet dhe dokumentet strategjike që kërkojnë vlerësim strategjik mjedisor	22
Disa shembuj të konsideratave strategjike mjedisore	23
Struktura dhe funksionimi i Konventës Espoo të UNECE-së	24
Sinergjitë midis Konventës Espoo të UNECE dhe konventave dhe qëllimeve të tjera	25
Informacion shtesë dhe materiali udhëzues	27



Në bashkëpunim të ngushtë me UNECE, OSBE-ja mbështet zbatimin e Konventës së UNECE-së për vlerësimin e ndikimit në mjedis në kontekst ndërkufitar (Konventa Espoo), në veçanti, përmes aktiviteteve të përbashkëta për ngritjen e kapaciteteve në Azinë Qendrore.

Për të shënuar 30 vjetorin e miratimit të Konventës, ky publikim synon të ilustrojë frymën e Konventës dhe rolin e saj në mbrojtjen e mjedisit jetësor dhe promovimin e bashkëpunimit ndërkombëtar.

Konventa Espoo e UNECE-së

Të bëhesh pjesë e botës globale

Protokolli për Vlerësimin strategjik mjedisor (VSM)

Globale

ËSHTË MIRATUAR

Espoo (Finlandë) në vitin **1991**

Në fuqi që nga viti **1997**

Kiev (Ukrainë) në vitin **2003**

Në fuqi që nga viti **2010**

NUMRI I PALËVE QË NGA MARS I VITIT 2021

45 palë, duke përfshirë BE-në

33 Palë, duke përfshirë BE-në

VLEN PËR:

aktivitetet e planifikuara private dhe publike që ka të ngjarë të kenë ndikime të rëndësishme negative mjedisore përtej kufijve

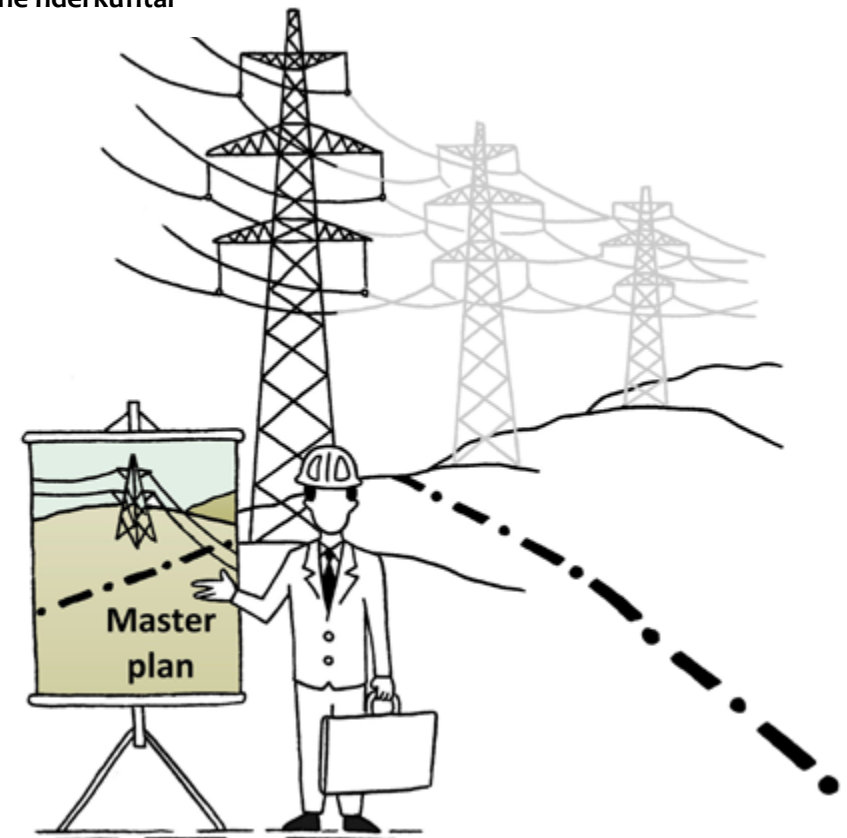
planet, programet, politikat dhe legjislacioni qeveritar që ka të ngjarë të kenë efekte të rëndësishme mjedisore, duke përfshirë efektet shëndetësore; përcaktimi i një kornize për krijimin e pëlqimit për projektet e zhvillimit

përtej kufijve

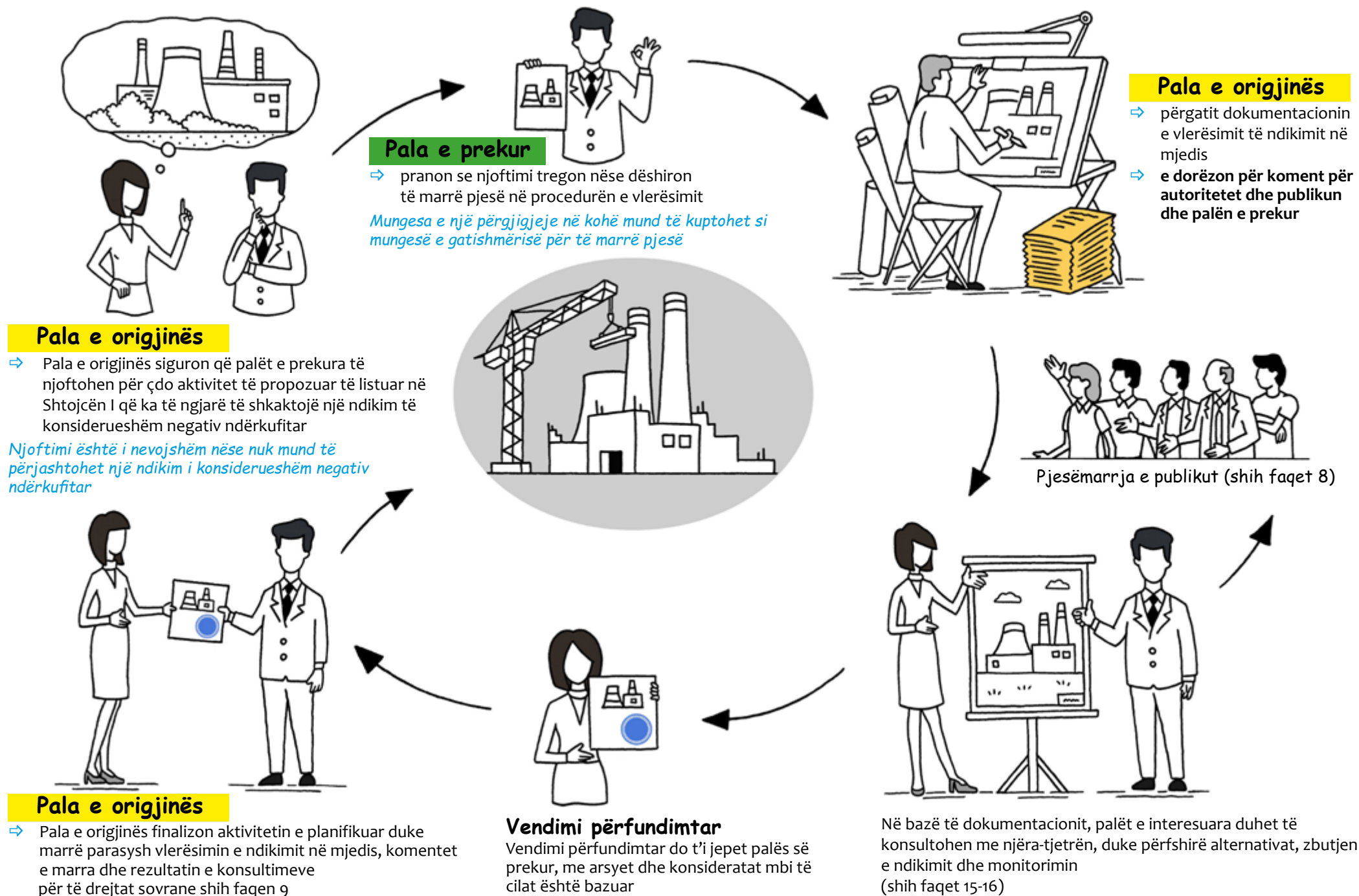
kombëtar dhe ndërkufitar

QËLLIMI

të parandalojë, zvogëlojë dhe zbusë çdo ndikim të rëndësishëm negativ duke integruar konsideratat mjedisore në zhvillimin ekonomik



Konventa Espoo e UNECE-së përcakton një procedurë të qartë për vlerësimin e ndikimit në mjedis (VNM) në një kontekst ndërkufitar



Konventa zbatohet kur opsionet janë ende të hapura për diskutim...

Pala e origjinës



Pala e prekur



Pasi të jetë marrë vendimi, Pala e origjinës

I siguron palës së prekur

- ⇒ Vendimin përfundimtar për aktivitetin e propozuar
- ⇒ Arsyet dhe konsideratat mbi të cilat u bazua
- ⇒ Një sqarim se pse u refuzua çdo koment



Pala e origjinës dhe Pala e prekur ndajnë përgjegjësinë për

të siguruar që mundësia e ofruar për publikun e Palës së prekur të jetë e barabartë me atë të ofruar për publikun e Palës së origjinës



Në mungesë të njoftimit ...

Pala e prekur potencialisht



Kur një Palë konsideron se do të preket dhe kur nuk është bërë asnjë njoftim, ajo duhet të ...


Kërkesë
... t'i drejtohet Palës së origjinës sapo të vihet në dijeni për një aktivitet me ndikim të mundshëm dhe të kërkojë informacion mbi atë aktivitet.



Pala e origjinës



Argumentim

Pas marrjes së informacionit, Pala e prekur jep argumentin e saj se pse vlerëson se nuk mund të përjashtohet një ndikim i rëndësishëm negativ në territorin e saj

Pala e prekur

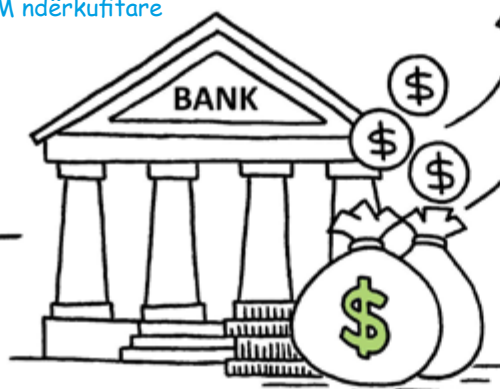
Obligimi

Ofron informacion të mjaftueshëm për qëllimet e mbajtjes së diskutimeve dhe, nëse është e mundur, dokumentacionin e VNM-së



Pala e origjinës

Investitorët duhet të jenë të kujdesshëm në angazhimin e fondeve para se të sqarohet ndikimi i projektit dhe të kërkojnë një VNM ndërkufitare



Vullneti i mirë, praktika më e mirë ndërkombëtare

Ndërsa Konventa Espoo nuk zbatohet për atë të cilët nuk janë Palë, është në interesin e tyre dhe të investitorëve të projektit të tregojnë **vullnet të mirë** dhe të **shkëmbejnë informacione**, nëse kërkohet

Shteti i origjinës, nuk është Palë në Espoo



Disa metoda për shpërndarjen e informacioneve në lidhje me projektin dhe konsultimin me autoritetet dhe publikun e palës së prekur

Shpërndarje informacione për publikun

Një artikull në një buletin

Bilborde



Palët e prekura mund të bëhen të vetëdijshme për projektet e reja në Palët e origjinës duke

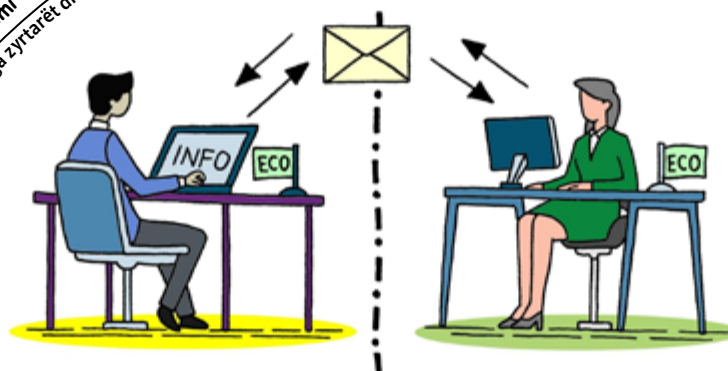


Njoftim zyrtar

Njoftim publik në mediat masive (radio, televizion, gazeta)



Monitorimi i mediave masive
nga zyrtarët dhe diplomatët



Faqet e internetit të projektit



Njoftime
me postë
dhe njoftime
individuale

Sigurimi i drejtpërdrejtë i informacioneve me email nga një pikë qendrore në tjetrën



Metodat e pjesëmarrjes së publikut

Dorëzimi i komenteve me shkrim

Informacione nga publiku i palëve të origjinës

Në mungesë të informacioneve publiku mund të kërkojë informacione nga autoritetet kompetente të Palës së prekur ose Palës së origjinës



Zbatoni dispozitat e Konventës së Aarhusit

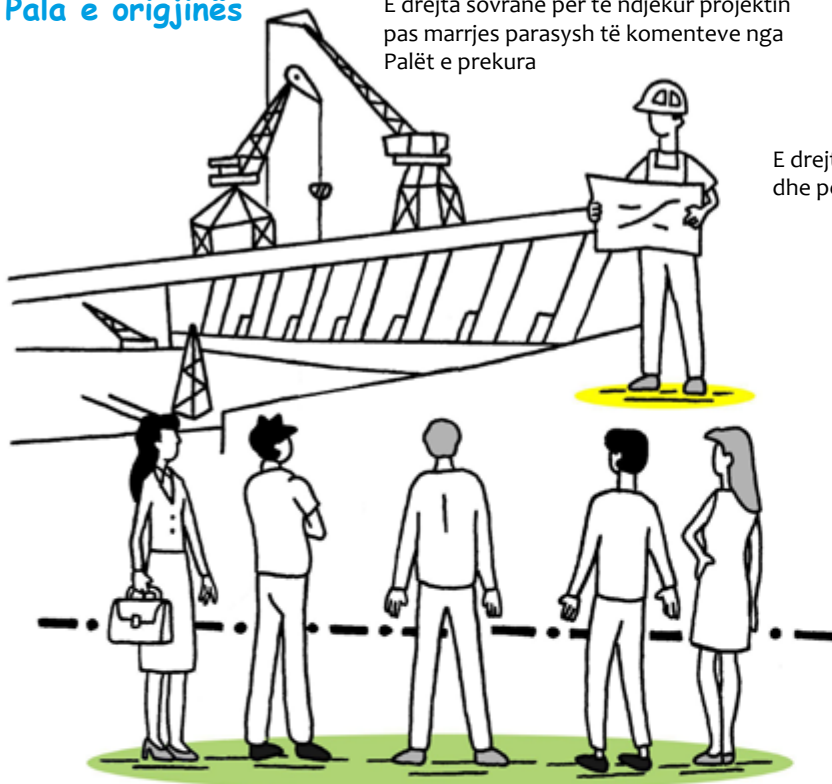
Seanca dëgjimore publike



Parimet kryesore

Pala e origjinës

E drejta sovrane për të ndjekur projektin pas marrjes parasysh të komenteve nga Palët e prekura

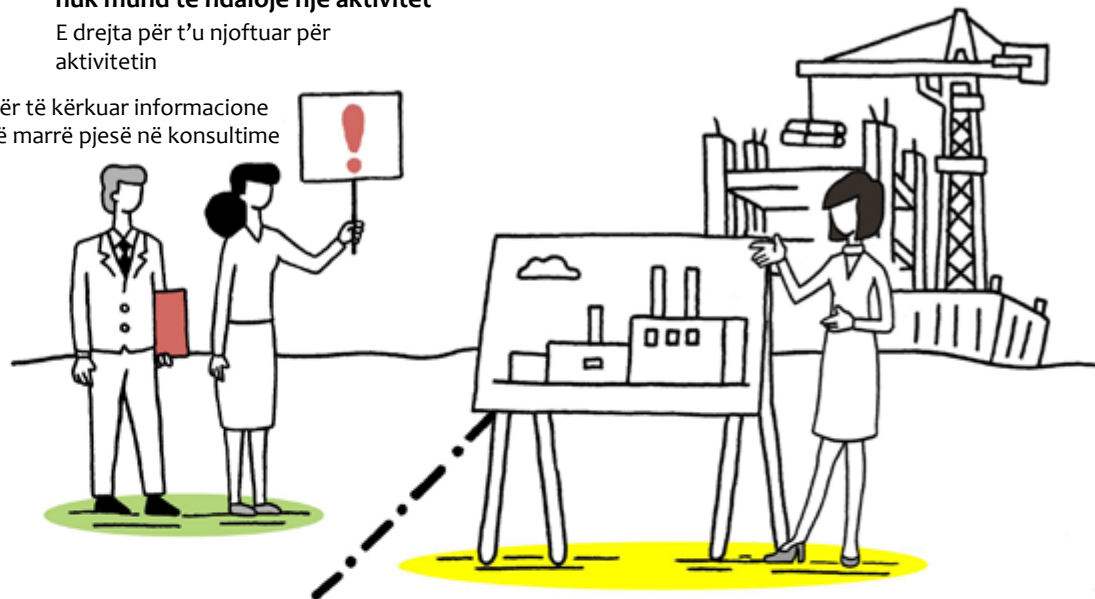


Pala e prekur

nuk mund të ndalojë një aktivitet

E drejta për t'u njoftuar për aktivitetin

E drejta për të kërkuar informacione dhe për të marrë pjesë në konsultime



Të dyja palët

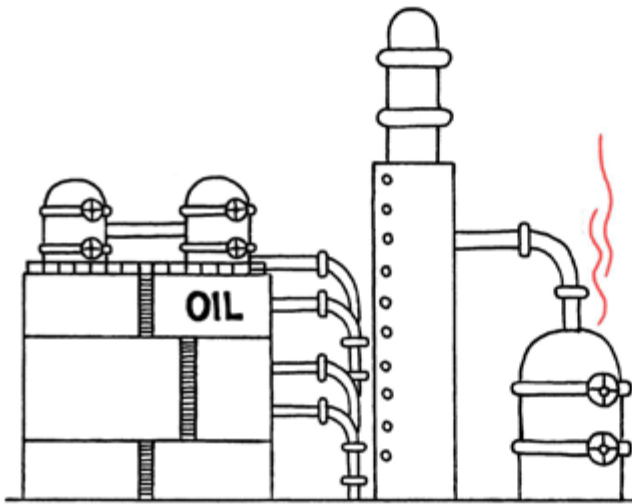
E drejta për dialog, pjesëmarrje dhe konsensus, përfshirë alternativat dhe masat zbutëse



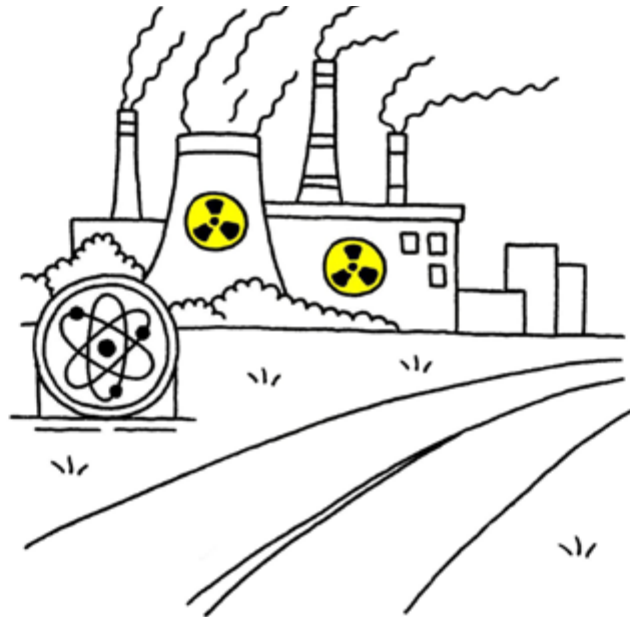
E drejta për të mbrojtur informacionet që i nënshtrohen sekretit industrial dhe tregtar



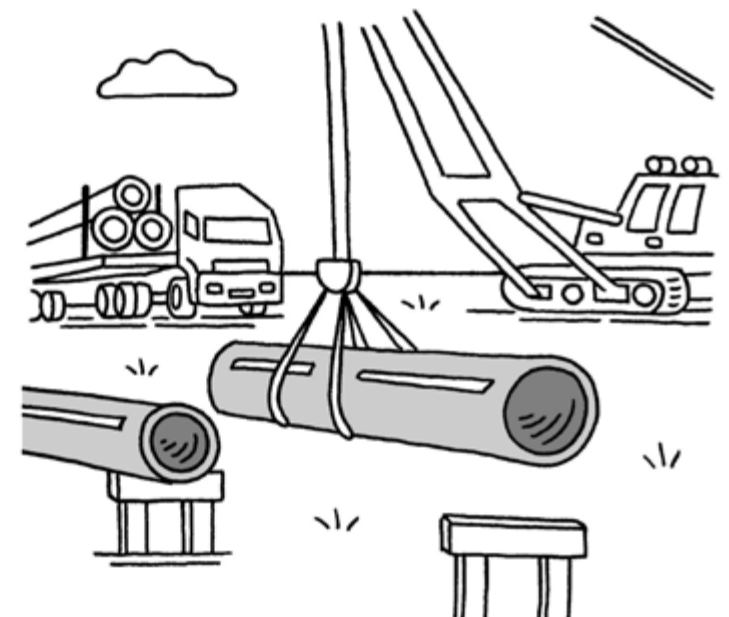
**Aktivitetet e zgjedhura që i nënshtrohen Konventës
nëse nuk mund të përjashtohet një ndikim i rëndësishëm negativ ndërkufitar**



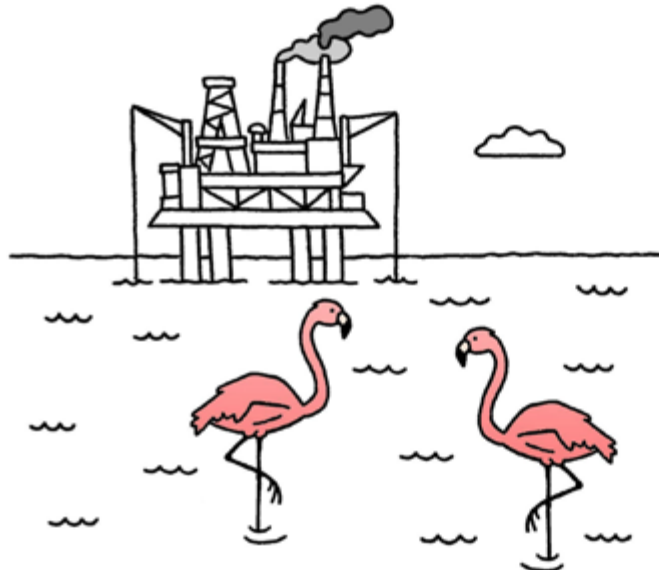
Rafineritë dhe instalimet e naftës bruto për gazifikimin dhe lëngëzimin e qymyrit ose argjilit bituminoz



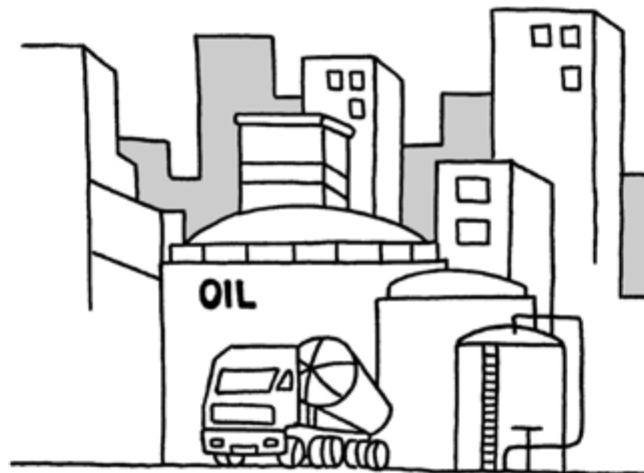
Termocentrale ose centrale bërthamore



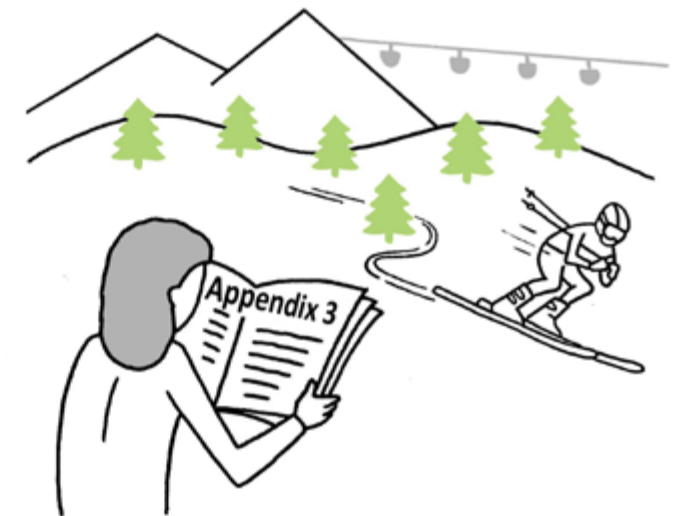
Tubacionet e naftës, gazit dhe kimikateve me diametër të madh



Prodhiimi i hidrokarbureve në det të hapur (prodhiimi offshore)

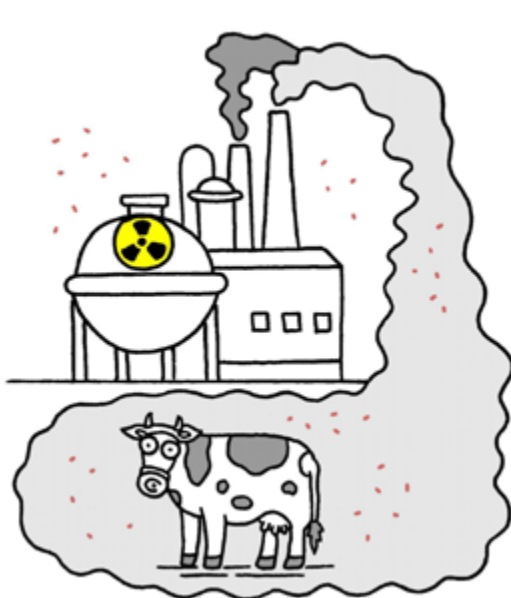


Objektet kryesore të magazinimit për produktet e naftës, petrokimike ose kimike



Aktivitete të tjera - konsultohuni me nenin 2.5 të Konventës dhe Shtojcën 3

Aktivitetet e zgjedhura që i nënshtrohen Konventës
nëse nuk mund të përjashtohet një ndikim i rëndësishëm negativ ndërkufitar



Instalimet e projektuara për prodhimin ose pasurimin e lëndëve djegëse bërthamore, ose për ruajtjen, depozitimin dhe përpunimin e mbetjeve radioaktive



Instalime të mëdha për shkrirjen fillestare të gëzës dhe çelikut dhe për prodhimin e metaleve me ngjyra



Instalime për nxjerrjen e asbestit dhe për përpunimin dhe transformimin e asbestit dhe produkteve që përmbajnë asbest



Instalime kimike të integruara



Prodhimi i pulpës dhe letrës



Instalimet e hedhjes së mbeturinave për djegien, trajtimin ose deponinë e mbeturinave toksike

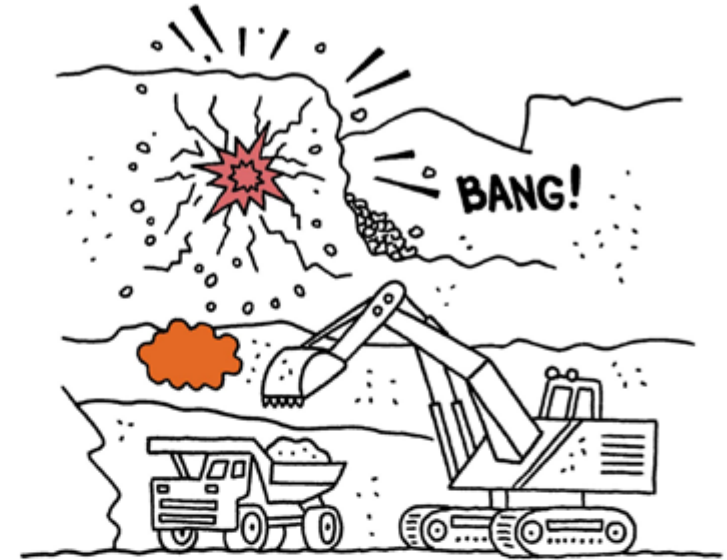
Aktivitetet e zgjedhura që i nënshtrohen Konventës
nëse nuk mund të përjashtohet një ndikim i rëndësishëm negativ ndërkufitar



Ndërtimi i autostradave, rrugëve të shpejta dhe aeroporteve



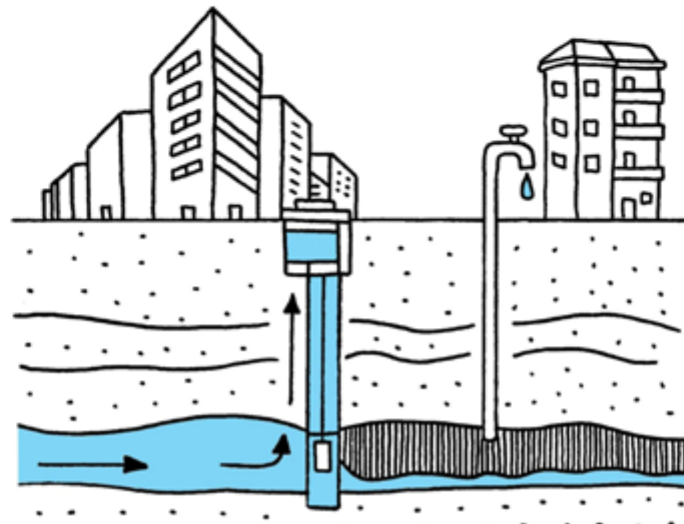
Portet tregtare dhe rrugët e brendshme ujore



Miniera kryesore, nxjerrja në lokacion dhe përpunimi i xeheve metalike ose qymyrit



Diga dhe rezervuarë të mëdhenj



Tërheqja e ujërave nëntokësore



Shpyllëzimi i zonave të mëdha

Disa shembuj të ndikimit në mjedis dhe faktorët që duhet të merren parasysh në vlerësimet e ndikimit në mjedis

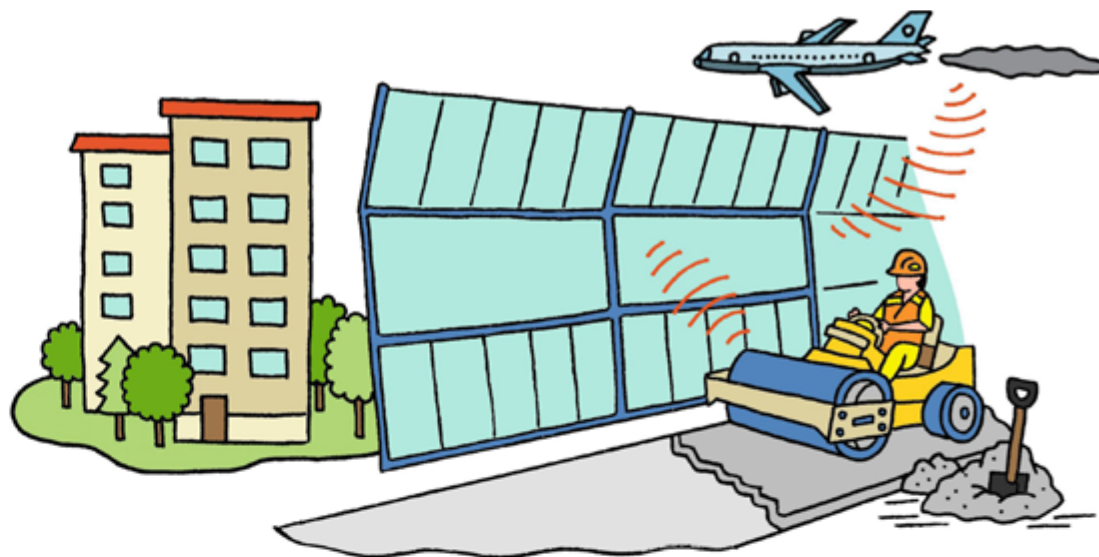


Konventa siguron shqyrtimin e alternativave dhe përzgjedhjen e masave më të përshtatshme zbutëse

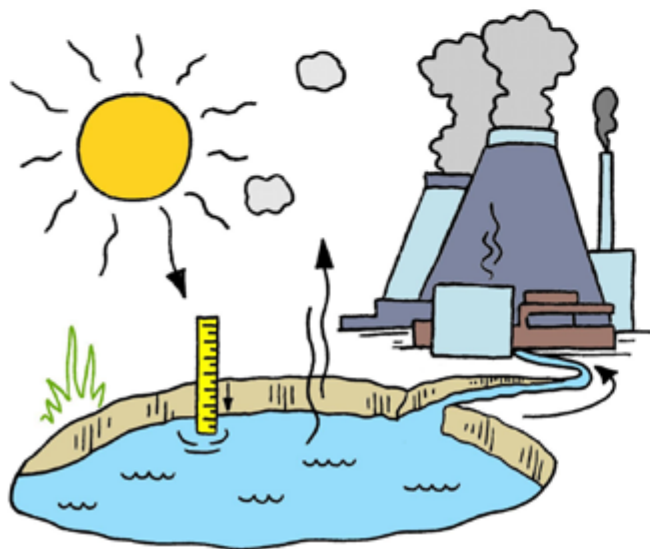
Zgjidhje alternative për reduktimin e ndikimit mjedisor të një projekti



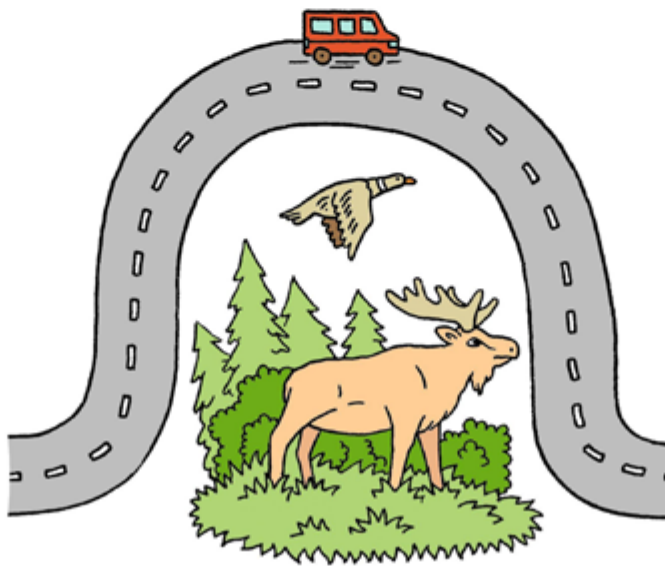
Alternativë zero (braktisni idenë e projektit)



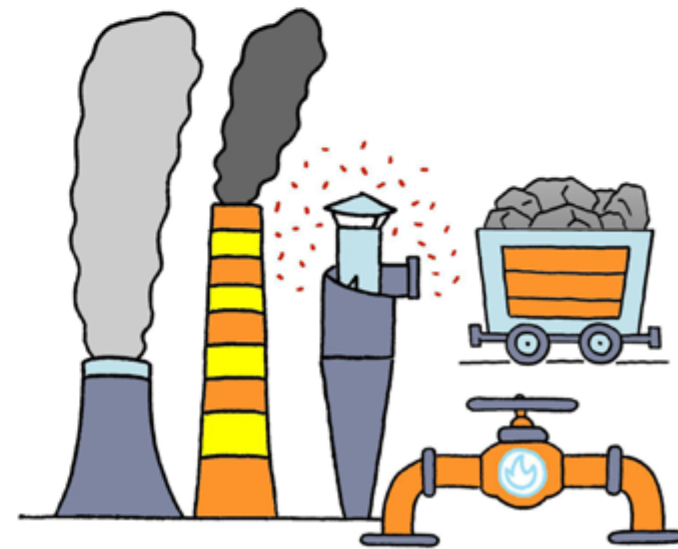
Materiale rrugore alternative, masa për reduktimin e zhurmës



Konsideratat për ndikim të mundshëm në ndryshimet klimatike



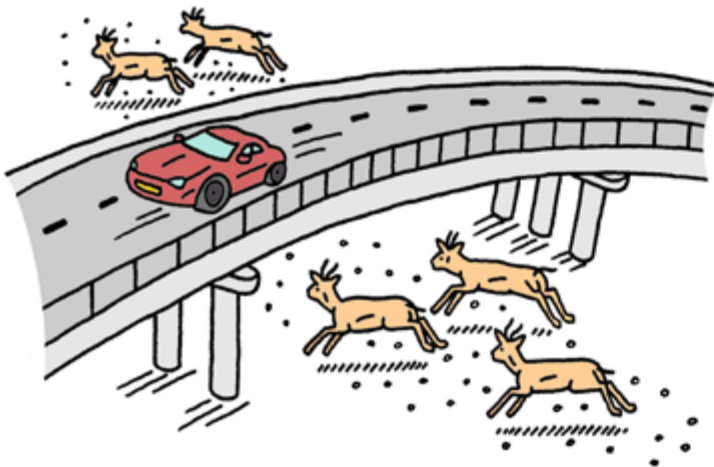
Zgjidhje për vendet e mbrojtura dhe zonat kryesore të biodiversitetit



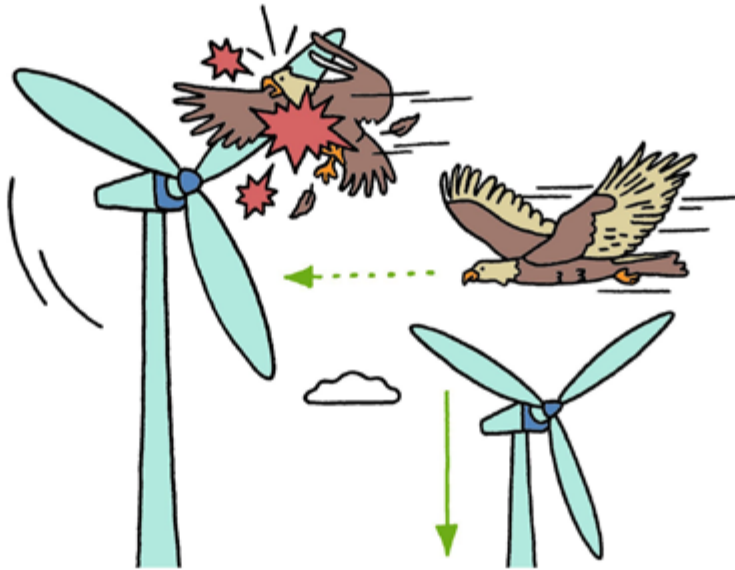
Ndërrimi i llojit të karburantit, kontrolli i emetimeve

Konventa siguron shqyrtimin e alternativave dhe përzgjedhjen e masave më të përshtatshme zbutëse

Zgjidhje alternative për zvogëlimin e ndikimit mjedisor të një projekti



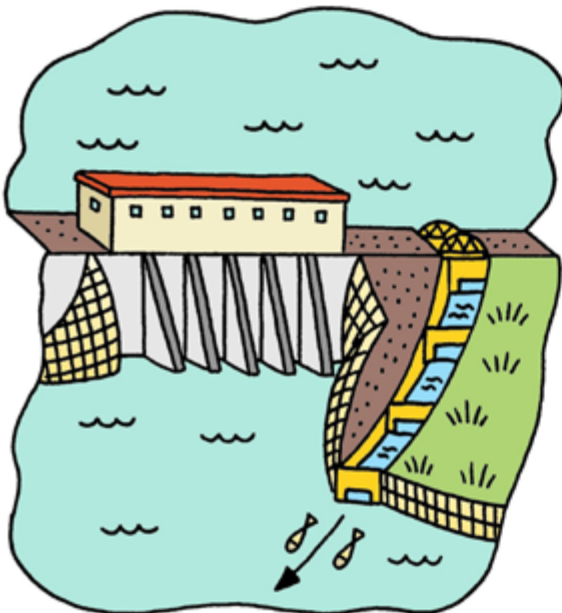
Zgjidhje për speciet e gjitarëve migrues



Zgjidhje për shpendët e rrezikuar dhe migratorë



Zgjidhje për përcaktimin e lokacionit



Zgjidhje për peshqit migrues



Parandalimi i ndotjes

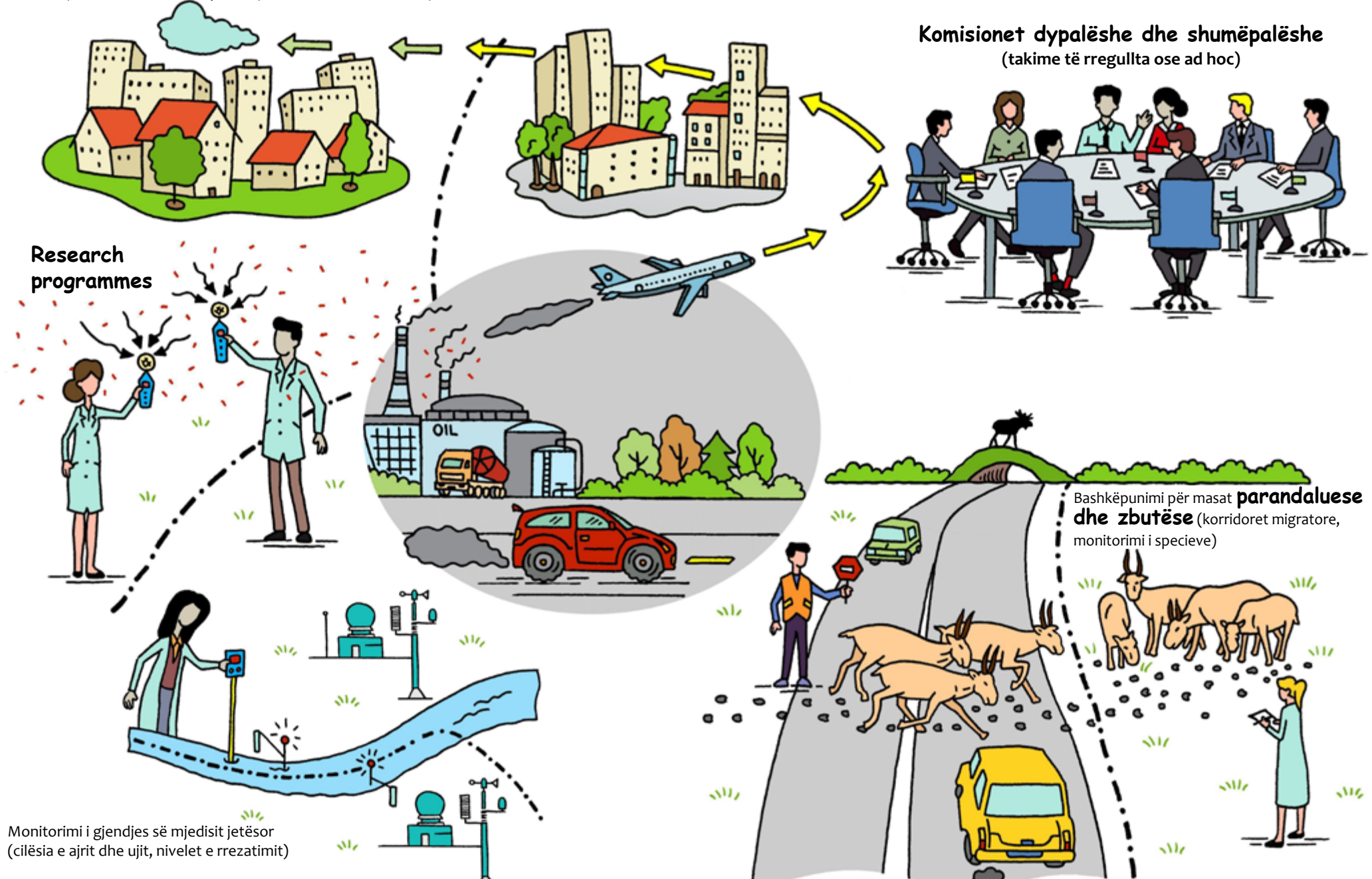


Sistemet e gatishmërisë dhe paralajmërimit të aksidenteve

Formularët dhe formatet e bashkëpunimit

Marrëveshjet dypalëshe për zbatimin e Konventës:

Gjuha për t'u përdorur, afati kohor për përgjigjen ndaj njoftimit, afati kohor dhe kushtet për pjesëmarrjen e publikut, trajtimi i aktiviteteve që nuk janë të listuara në Shtojcën I, kriteret me rëndësi



Situatat e veçanta, Komisioni i zbatimit dhe zgjidhja e mosmarrëveshjeve

Zgjidhje dhe dialog që janë të pranueshme reciprokisht



Rastet komplekse ndërkombëtare



Gjykata ndërkombëtare e drejtësisë



Arbitrazhi (Shtojca 7)

Lokacioni i stacionit bërthamor, zgjatja e jetës dhe rreziku i aksidentit



Komiteti zbatues



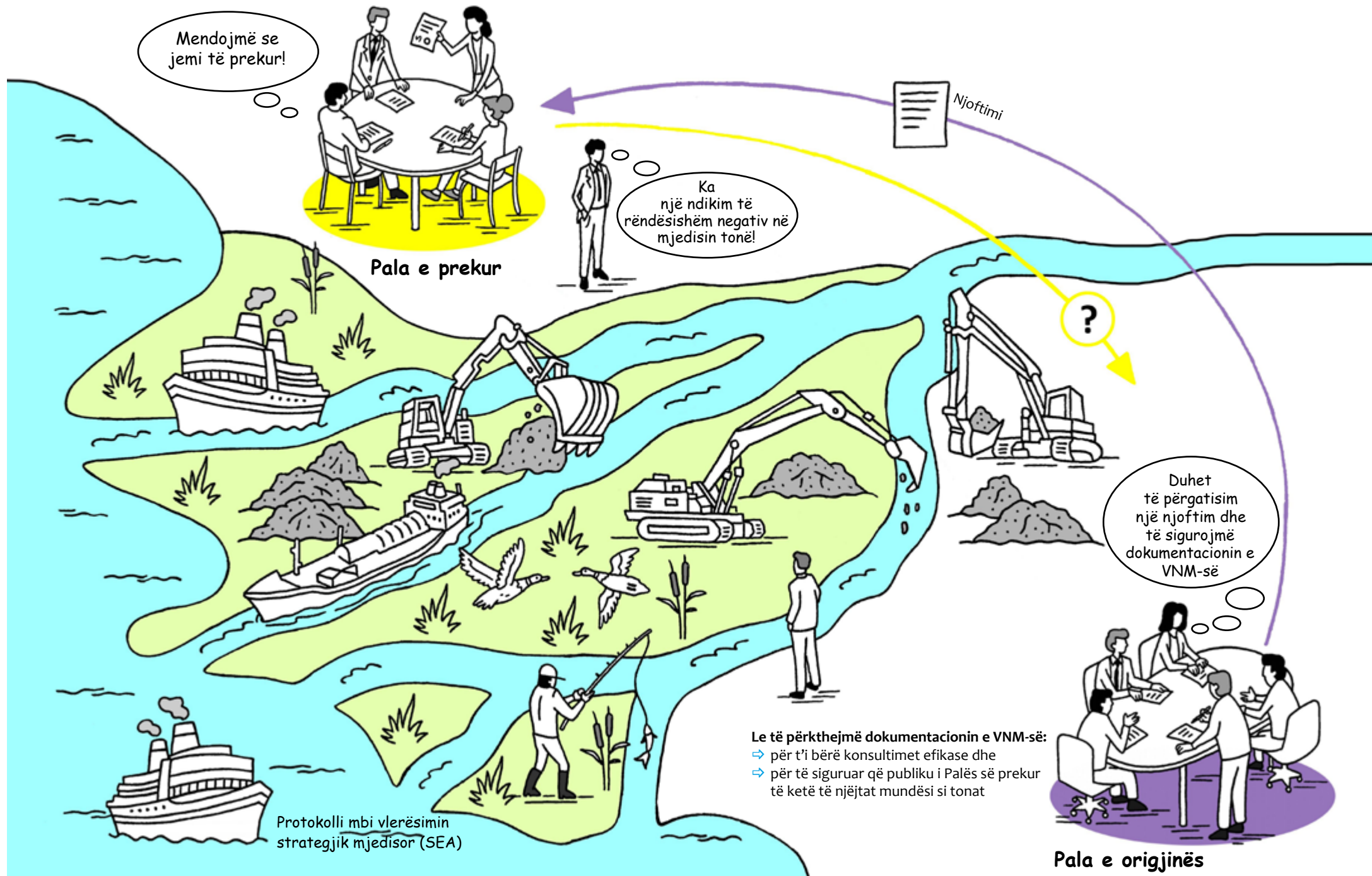
Ajo që ka rëndësi për ne në këtë lumë janë ndikimet kumulative, kapaciteti i ruajtjes së ujit tuaj dhe rregulloret tuaja të kaskadës!

Kaskadat e hidrocentraleve



Një shembull i praktikës së mirë

Pjesë të gjera të një lumi dhe grykëderdhe jetike për aktivitetin ekonomik dhe ruajtjen e biodiversitetit



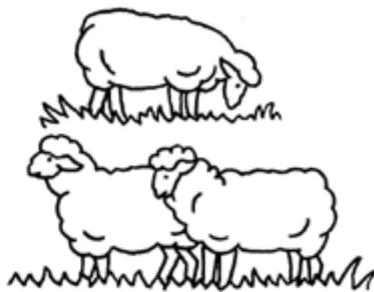


Planet, programet dhe dokumentet strategjike që kërkojnë vlerësim strategjik mjedisor

(Zbatohet Protokoll i mbi Vlerësimin strategjik mjedisor (VSM))



Planifikimi i qytetit dhe shtetit



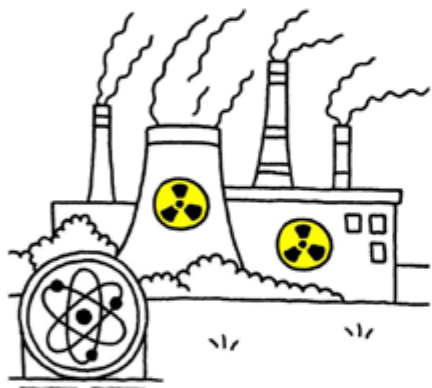
Bujqësia



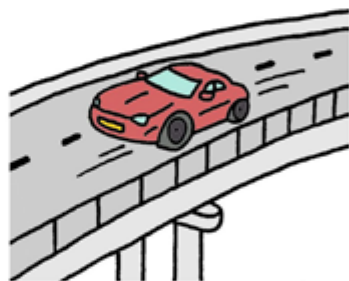
Pyjet



Peshkimi



Energjia



Transporti



Industria, përfshirë minierat



Turizmi



Zhvillimi rajonal



Menaxhimi i ujit



Telekomunikacioni



Menaxhimi i mbetjeve

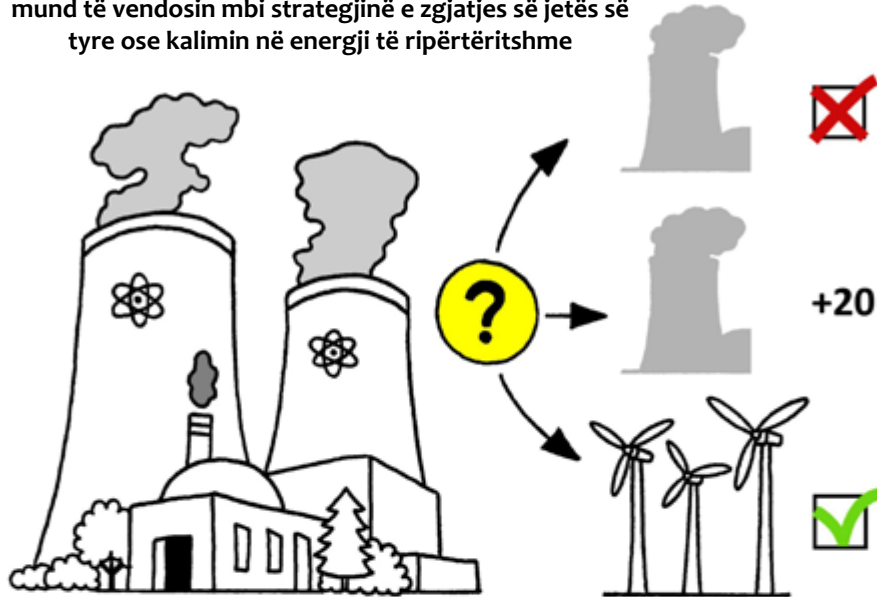


Shfrytëzimi i tokës

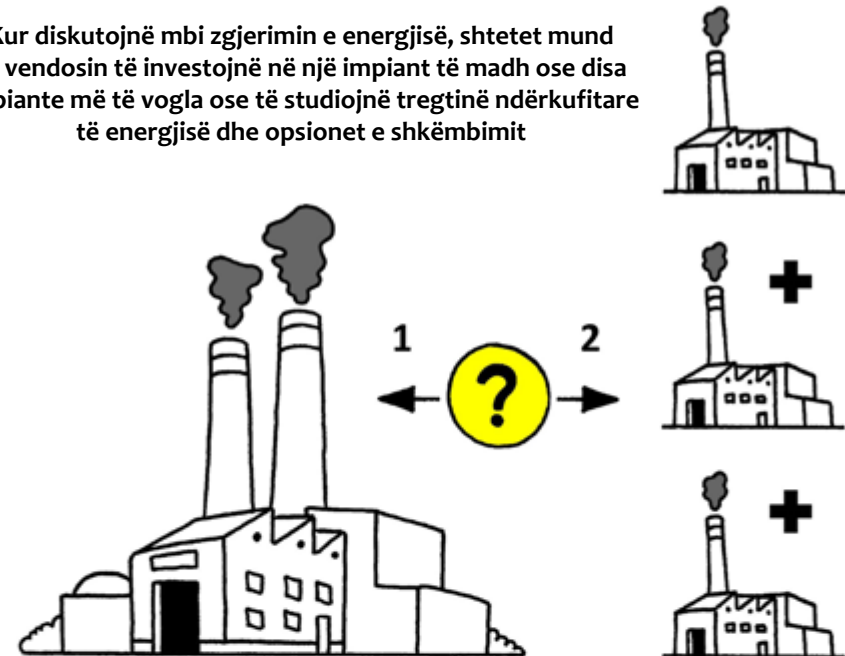
Disa shembuj të konsideratave strategjike mjedisore

Protokolli mbi Vlerësimin strategjik mjedisor (VSM)

Kur diskutojnë mbi termocentralet bërthamore, shtetet mund të vendosin mbi strategjinë e zgjatjes së jetës së tyre ose kalimin në energji të ripërtëritshme



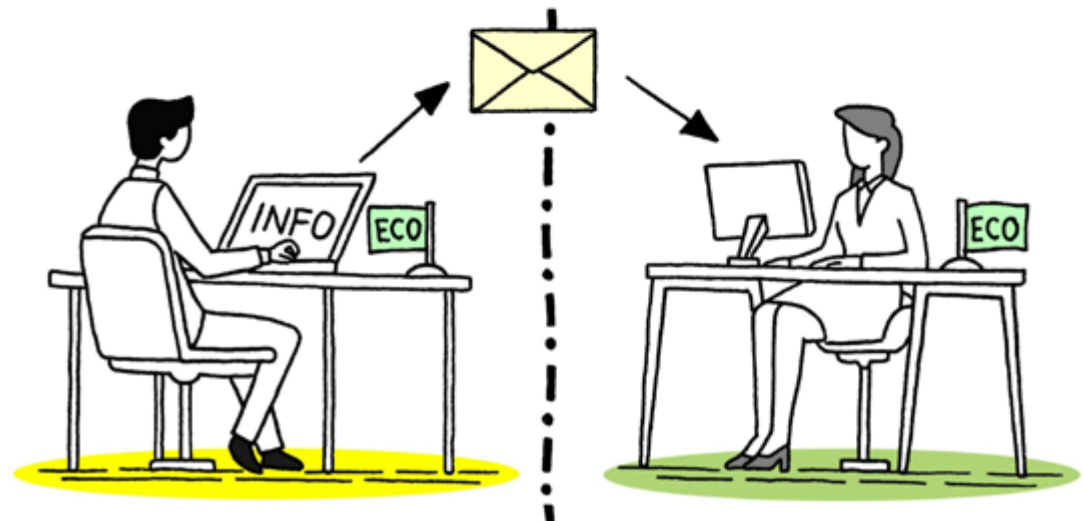
Kur diskutojnë mbi zgjerimin e energjisë, shtetet mund të vendosin të investojnë në një impiant të madh ose disa impiante më të vogla ose të studiojnë tregtinë ndërkufitare të energjisë dhe opsionet e shkëmbimit



Konsultime me publikun e gjerë mbi vendimet strategjike dhe implikimet e tyre mjedisore



Konsultimet ndërkufitare, nëse ndonjë plan ka të ngjarë të ketë implikime ndërkufitare



Struktura dhe funksionimi i Konventës Espoo të UNECE dhe Protokollit mbi vlerësimin strategjik mjedisor (VSM)

Sekretaritati

me qendër në Gjenevë, administrojnë dy traktatet; shërben për takimin e palëve dhe organet e tjera; mbështet zbatimin e planit të punës

Grupet e përkohshme dhe ad-hok të punës

mund të formohet për të zhvilluar dokumente specifike udhëzuese

Komiteti zbatues

shqyrton pajtueshmërinë e Palëve me detyrimet e tyre sipas traktateve për t'i ndihmuar ata në përmbushjen e plotë të angazhimeve të tyre

Byroja ...

Një organ këshillimor që shqyrton dhe jep udhëzime për zbatimin e planit të punës, çështjet buxhetore dhe përgatitjen e takimit të Palëve

Takimi i Palëve

merr vendime, miraton plane pune dhe buxhete çdo 3 vjet

Komisioni hetimor

mund të përcaktohet me kërkesë të një pale të interesuar në përputhje me Shtojcën IV, nëse plotësohen parakushtet e nenit 3.7 (shih faqen 7). Ai shqyrton nëse ka të ngjarë të ketë një ndikim të rëndësishëm negativ ndërkufitar nga një aktivitet në fjalë. Përbëhet nga 3 ekspertë teknikë: 1 përfaqësues i secilës Palë në fjalë dhe 1 ekspert i pavarur.

Grupi i punës për VNM dhe Protokollin mbi VSM

një organ ndihmës në takimin e Palëve që ndihmon në zbatimin e konventës dhe protokollit dhe menaxhimin e planit të punës, mbledhet çdo vit

Sinergjitë midis Konventës Espoo të UNECE dhe konventave dhe qëllimeve të tjera

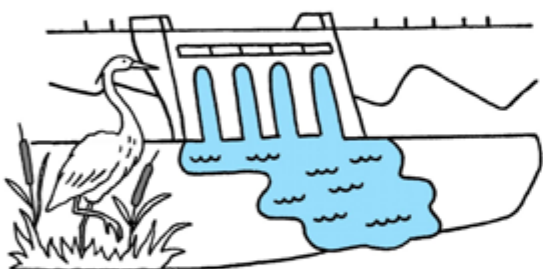
Konventa për diversitetin biologjik (CBD) dhe Konventa për Speciet Migruese (CMS):

Vlerësimin i ndikimit në mjedis (VNM) duhet të marrë në konsideratë çdo ndikim të pakthyesëm në biodiversitetin dhe fragmentimin e vendbanimeve



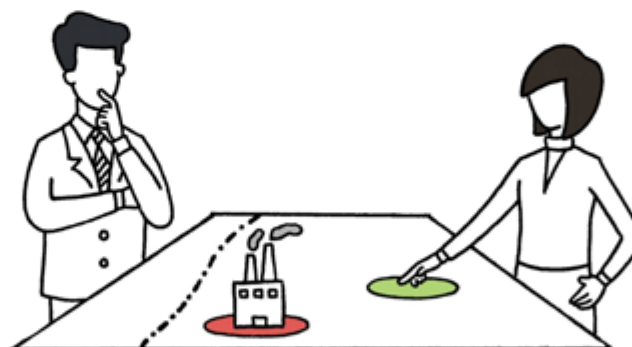
Konventa e UNECE (Aarhus)

për qasjen në informacione, pjesëmarrjen e publikut në vendimmarrje dhe Qasjen në drejtësi për çështjet mjedisore



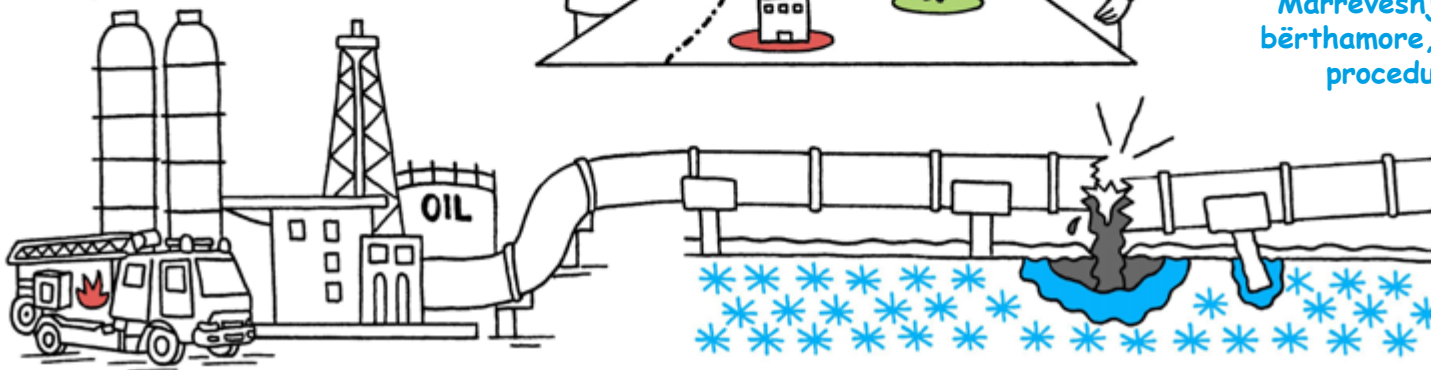
Konventa për ujërat dhe Konventa e Ramsarit:

përdorimi racional i ujit dhe mbrojtja e ligatinave, gjithashtu kërkon vlerësimin e ndikimit në mjedis (VNM)



Konventa e sigurisë industriale (TEIA):

gatishmëria për aksidente dhe zvogëlimi i rrezikut që duhet të merren parasysh në vlerësimin e ndikimit në mjedis (VNM)



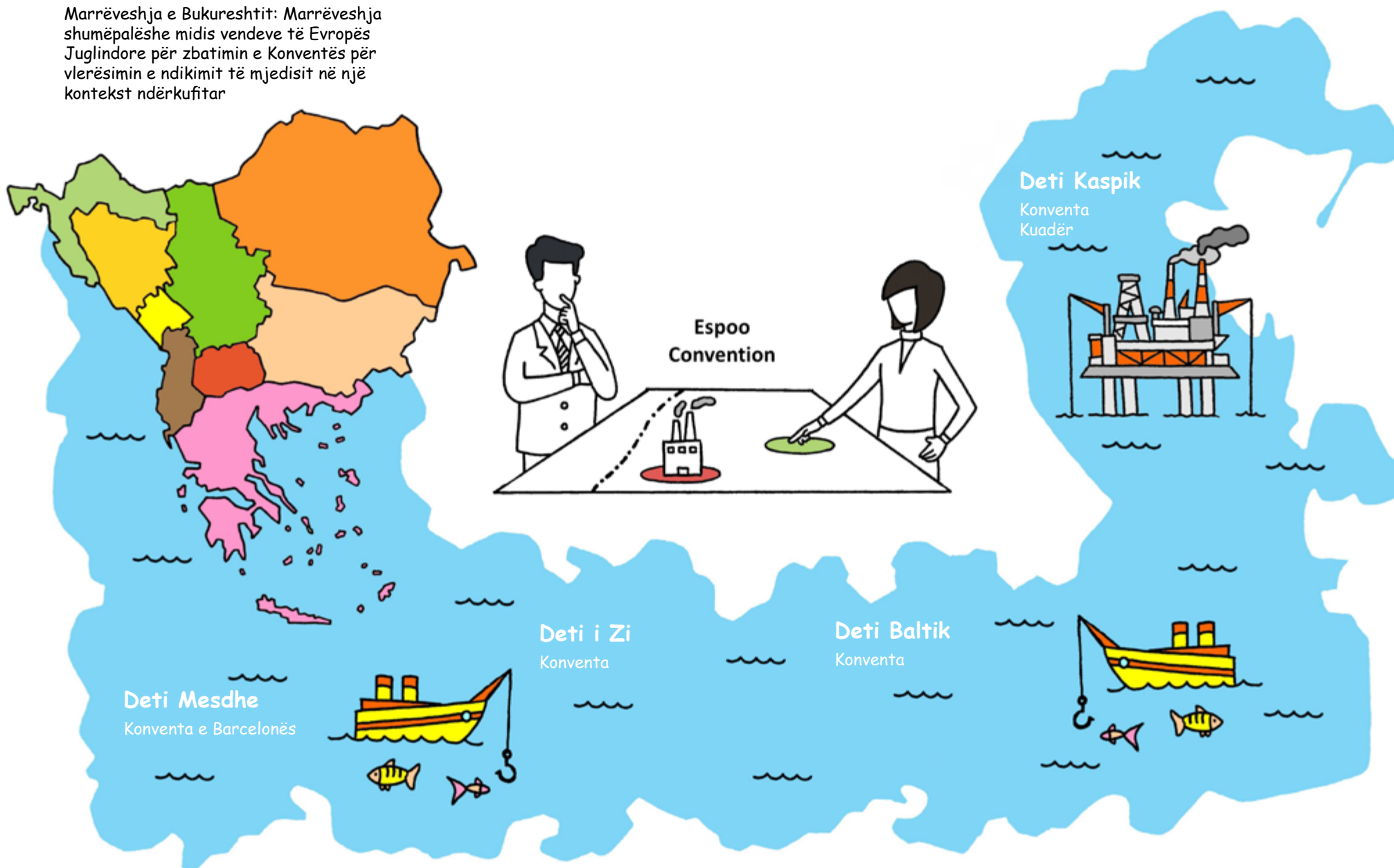
Marrëveshjet për sigurinë bërthamore, rregulloret dhe procedurat e IAEA

Konventa për klimën (UNFCCC) dhe Marrëveshja e Parisit:

cprojektet e planifikuara për mbrojtjen e klimës në zonat e ndjeshme, duke kontribuar në reduktimin e emetimeve të gazrave serrë, që do të merren parasysh në vlerësimin e ndikimit në mjedis (VNM)

Sinergjitë midis Konventës Espoo të UNECE dhe konventave dhe qëllimeve të tjera

Marrëveshja e Bukureshtit: Marrëveshja shumëpalëshe midis vendeve të Evropës Juglindore për zbatimin e Konventës për vlerësimin e ndikimit të mjedisit në një kontekst ndërkufitar



Informacione shitesë dhe materiale udhëzuese të disponueshme në:

<http://www.unece.org/publications/environmental-assessment>

Konventa e UNECE-së për vlerësimin e ndikimit në mjedis në kontekst ndërkufitar

http://www.unece.org/env/eia/about/eia_text.html

Teksti i Protokollit për vlerësimin strategjik mjedisor të Konventës për ndikimin në mjedis Vlerësimi në kontekst ndërkufitar

http://www.unece.org/env/eia/about/sea_text.html

Udhëzime për njoftimin sipas Konventës Espoo

<http://www.unece.org/index.php?id=7888>

Udhëzime për zbatimin praktik të Konventës Espoo

<http://www.unece.org/index.php?id=7888>

Vendimet e takimit të Palëve

<http://www.unece.org/env/eia/decisions.html>

Opinionet e Komitetit të zbatimit

http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/eia/meetings/2019/IS_MOP_5-7_February_2019_Geneva/Implementation_Committee_opinions_to_2010-_MOP-IS_Clean.pdf

Udhëzimet e rishikuara për vlerësimin e ndikimit në mjedis në një kontekst ndërkufitar për vendet e Azisë Qendrore

<http://www.unece.org/index.php?id=52780>

Udhëzime për planifikimin e përdorimit të tokës, vendosjen e aktiviteteve të rrezikshme dhe aspektet e lidhura me sigurinë

<http://www.unece.org/index.php?id=48236>

Rekomandime të praktikave të mira për zbatimin e Konventës për aktivitetet e lidhura me bërthamën

<http://www.unece.org/index.php?id=47760>

Konventa Espoo e UNECE-së, Protokolli mbi vlerësimin strategjik mjedisor (VSM) dhe OZHQ-të

<http://www.unece.org/index.php?id=45871>

Protokolli mbi vlerësimin strategjik mjedisor: Faktet dhe përfitimet

<http://www.unece.org/index.php?id=42853>

Rekomandime të praktikave të mira për pjesëmarrjen e publikut në vlerësimin strategjik mjedisor

<http://www.unece.org/index.php?id=42234>

